

СТРАТЕГИЈА УНАПРЕЂЕЊА КВАЛИТЕТА ЖИВОТА У УРБАНОЈ СРЕДИНИ
ГРАДА НОВОГ САДА

STRATEGY FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE IN THE URBAN
ENVIRONMENT OF NOVI SAD

Невенка Ђурић, Факултет техничких наука, Нови Сад

Област – АРХИТЕКТУРА

Кратак садржај– Тему рада представља унапређење квалитета живота у урбаној средини града Новог Сада. Рад се састоји од истраживања параметара везаних за животну средину, постојећег стања града и предлога решења унапређења. Предлог решења унапређења базира се на четири аспекта који чине квалитетан живот, према највећим статичким и анкетним подацима, а то су: култура, зеленило, саобраћај и атрактивност.

Кључне речи: квалитетан град, урбани живот, култура, зеленило, саобраћај

Abstract – The topic of the paper encompasses the improvement of the quality of life in the urban surrounding of Novi Sad. The paper depicts the research of environmental parameters, acknowledging the current state of the city and recommending all necessary improvement initiatives. The recommendations are based on four aspects that comprises the quality of life, which derives from the largest statistical experiments that are: culture of citizens, greens areas, traffic, and attractiveness.

Keywords: a quality city, urban life, culture of citizens, green areas, traffic

1. УВОД

Светски урбани раст утиче на квалитет живота на многим нивоима - шетање улицама, социјализација на јавним просторима, приступ рекреацији и природи, урбана бука, сигурност, здравље и др. Оно што представља теоретски оквир за разматрање свих проблема града и урбаних потреба јесте концепт одрживог развоја.

Урбани развој Града Новог Сада једна је од основних претпоставки за његов одрживи развој. Урбани развој Новог Сада треба да обезбеди квалитетан живот не само садашњим, већ и будућим генерацијама, а одвијаће се у правцу: очувања и унапређења животне средине, увођења обновљивих извора енергије, унапређења енергетске ефикасности, који ће поштовањем природних ресурса омогућити очување здраве животне средине и подићи квалитет живота у Новом Саду на виши ниво [1].

НАПОМЕНА:

Овај рад пристекао је из мастер рада чији је ментор била др Милица Костреш, ванр. проф.

2. ПАРАМЕТРИ КВАЛИТЕТНОГ ЖИВОТА

"Најбољи градови за живот" су неформално име које се даје одређеној листи градова, које се рангирају према годишњем прегледу животних услова. Три примера таквих истраживања су Моноклеов "Индекс најживотнијих градова", "Мерцера анкета квалитетног живота и „Глобална рангирања животног стандарда“. Нумбео има највеће статистичке и анкетне податке на основу градова и земаља [2].

Глобално рангирање ЕИУ

The Economist Intelligence Unit's (EIU) објављује годишње Глобално рангирање, које квантификује низ фактора начина живота и омогућава поређење 140 градова према 30 квалитативних и квантитативних мера подељених на основу процене њихове стабилности, здравства, културе и образовања и инфраструктуре [3].

Мелбурн у Аустралији је био рангиран од стране ЕИУ као најживљи град на свету седам година за редом, од 2011. до 2017. Између 2004. и 2010. Ванкувер је на трећем месту од 2015., док је Беч, Аустрија на другом месту до 2018., када је био на првом месту [4].

Мерцеров ранг квалитета живљења

Америчка глобална консултантска кућа за људске ресурсе и финансијске услуге *Mercer*, годишње објављује *Mercer Quality of Living Survey*, упоређујући 221 град на основу 39 критеријума. Важни критеријуми су сигурност, образовање, хигијена, здравствена заштита, култура, животна средина, рекреација, политичко-економска стабилност, јавни превоз и приступ роби и услугама. *Mercer* је рангирао Аустријску престоницу – Беч као прву у годишњој анкети „Квалитета живљења“ [5].

Моноклеово испитивање квалитета живота

Магазин за животни стил *Monocle* објављује листу "Индекс најпогоднијих градова" и представља 25 најбољих локација за квалитет живљења. Важни критеријуми у овом истраживању су безбедност/криминал, међународна повезаност, клима/сунце, квалитет архитектуре, јавни превоз, толеранција, питања животне средине и приступ природи, урбани дизајн, услови пословања, развој активне политике и медицинска нега. Анкета Монокла из 2018. утврдила је да најпогоднији град на свету Минхен, затим Токио, Беч и Цирих [6].

Numbeo је највећа светска база података корисника о градовима и земљама широм света. **Numbeo** пружа актуелне и правовремене информације о животним условима у свету, укључујући трошкове живота, стамбене показатеље, здравствену заштиту, промет, криминал и загађење [7].

Према Numbeo-у Нови Сад се налази на 152. мету на ранг листи од 235. градова. Његов индекс квалитета живота износи 131.94, док је на првој листи Канбера у Аустралији чији индекс квалитета живота износи 220,72.

3. СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА

Овом анализом обухваћени су градови који су се нашли на врху ранг листе најбољих градова за живот према највећим статистичким и анкетним подацима.

Беч, Аустрија

Године 2018. Беч је проглашен за најбољи град за живот. Уз све своје погодности које уживају становници овог града, Беч нуди идеалну мешавину империјалистичке традиције и веома модерне архитектуре. Културних дешавања у овом граду има у изобиљу, док знаменитости, споменика и културне баштине има на сваком кораку [8].

Беч један од најзеленијих градова у Европи, који истиче значај културе и рекреације, нудећи низ бесплатних догађаја, као што је Rathaus - Филм Фестивал или Donauinselfest, највећи европски фестивал на отвореном, који се одржава око дворске градске већнице [9].

Велики број паркова, река, спортова на води, вртова, винограда и фестивала нуди велике могућности за забаву од пролећа до јесени, док за Божић улице се пуне светски познатим штандовима Weihnachtsmarkt, који привлаче посетиоце из целог света. Након Нове године, Ратхаус се претвора у нешто чаробно за своје становнике – клизалиште које се пробија кроз дрвеће. Град има одличне инфраструктурне и социјалне системе, здравствене и образовне системе [10].

Јавни превоз је јефтин, чист и сигуран. Цео град се може прећи за мање од сат времена користећи једну од пет линија подземне железнице, 29 трамвајских и 127 аутобуса. Беч је такође идеално смештен за оне који желе да путују Европом. Већи део источне Европе, северне Италије и јужне Немачке је доступан у року од три до пет сати вожње [11].

Мелбурн, Аустралија

Мелбурн је главни и најнасељенији град државе Викторије, и други најнасељенији град у Аустралији након Сиднеја. Овај град се налази у великом природном заливу Порт Филипа [12].

Већ седму годину заредом, Мелбурн је проглашен за најживљи град на свету. Оцењивање области стабилности, здравства, културе и животне средине, образовања и инфраструктуре Глобални ранг рањивости Economist Intelligence Unit-а (EIU) дао је Мелбурну скоро савршену оцену од 97,5 од могућих

100. Сигурност, одрживост и паметан раст били су кључни за живот и просперитет Мелбурна [13].

Уметност и култура имају кључну улогу у стратешком позиционирању Мелбурна као међународног центра културне изврности, динамичног центра креативности и иновација и као међународна дестинација за културни туризам [14].

Истраживањем тржишта закључено је да је Мелбурн најживљи, кретиван и „опуштен“ аустралијски град. Младачка субкултура, мноштво барова и пабова, занимљива музичка сцена, висококвалитетна храна и мода чине да се овај град рангира много боље у односу на друге градове у региону. Његова архитектура, паркови, шеталишта, музеји, галерије и многи други уметнички садржаји пружају јединствен доживљај града (Arts Victoria, 2008). У протеклих неколико година, он је познат и као град књижевности UNESCO-а и главни центар за уличну уметност.

Јавни превоз у Мелбурну је састављен од возова, трамваја и аутобуса. Широка мрежа трамваја је прва по величини у свету и интегрисана је у обе аутобуске и железничке мреже.

Мелбурн је један од највећих индустријских градова Аустралије. Око 300 000 људи су запослени у производном сектору. Следећи сектор који запошљава велики број радника је продаја. ИТ индустрија је такође у значајној мери развијена. Туризам је такође веома развијен и значајан за економију Мелбурна, па због тога има пуно радника који су запослени у овом сектору [15].

3. НОВИ САД - просторни оквир истраживања

Стратегија унапређења квалитета живота у урбаној средини града Новог Сада базира се на неким од критеријума квалитетног живота према Mercer, The Economist Intelligence Unit's (EIU) и Monocle, а то су: култура, зеленило, саобраћај и атрактивност, као и на примерима из поглавља Студије случаја.

3.1. Кратак историјат и основни подаци

Нови Сад је настао у XVII веку. Познат је по називу "Српска Атина", Нови Сад такође представља модеран, универзитетски, културни, туристички, научни, политички и административни центар АП Војводине. Град музеја, галерија и позоришта, традицијом богат фестивалски град међународног значаја кандидован је за Европску престоницу културе 2021.

3.2. Стратегије и мере побољшања живота у урбаној средини

Идентитет места се везује за квалитет и разноликост културних активности. Уметност и култура директно доприносе одрживости посебно кроз разноврсне активности као што су културни догађаји и прославе, културни туризам [16]. Уметност, а нарочито јавна уметничка дела доприносе добро осмишљеном јавном простору, стварајући атрактивна, приступачна места где се људи могу срести, упознати и дружити. Развој

и промоција наутичког туризма додатно повећава доступност природе становницима и посетиоцима. Животност града је значајно повезана и са присуством зелених површина, које се могу повећати у виду зелених кровова и фасада, озелењавањем запуштених простора. Такође, проширење простора за пешаке, као и увођење разних атрактивности у виду урбаних елемената утицаће да град буде живахан.

3.2.1. Култура

Култура осигурава идентитет градова, омогућава учешће грађана и нуди знање и подизање свести о прошлости, садашњости и будућности града.

Културно наслеђе је ресурс за изградњу идентитета људи и заједница.

Културно наслеђе у Новом Саду се може побољшати у оквиру културног туризма – културних рута, побољшањем водног саобраћаја и наслеђа уз реку; увођењем информационих табли; проширењем постојећих културних догађаја-фестивала.

3.2.1.1. Културни туризам и културне стазе

Један од примера понуде у културном туризму је формирање тематских културних рута. У мастер раду су представљене мапе са предложених десет културних рута, од којих су детаљно приказане културне руте Алмашког краја [17] и културна рута на Дунаву.

Слика бр.1 Културна рута Алмашки крај [17]

3.2.1.2. Информационе табле

Табле са информацијама о историји и култури објеката или простора, као и туристичке табле, налазиле би се највише у центру града, али и у другим деловима око аутобуских станица и значајних објеката. На тај начин људима ће бити омогућено лакше информисање о одређеним местима, путањама кретања до одређене дестинације и сл. Садржаји инфо табле били би преведени на неколико језика, како би се и туристима омогућио приступ информацијама.

3.2.1.3. Фестивали

Нови Сад има много фестивала који су највише концентрисани у центру града. У циљу оживљавања и осталих делова града, као и запуштених површина којих има у великој мери на периферији града предлаже се увођење нових фестивала. Ти фестивали

подстакли би становнике да проводе неко време и активности и ван центра града, и тиме допринесу културном и урбаном развоју периферије. Предложена места нових фестивала би била на Новом насељу, Ветернику, Клиси, Рибарском острву, с обзиром да имају већи део неискоришћених површина. У мастер раду је детаљно приказан нов фестивал "Садња" [18].

Слика 2. Фестивал "Садња" [18]

3.2.2. Зеленило

У циљу ефикаснијег коришћења потенцијала зеленила на подручју града неопходно је очувати, унапредити и стално повећавати. Озелењавање кровова и фасада зграда [19] може бити одговор на многе потребе: заштита од буке, прашине, штетних гасова и др., као и очување животне средине. Подручја која су неуређена, а намењена су за изградњу, у даљој будућности треба уредити као зелене или рекреативне површине које би, и после реализације изградње, могле бити делом сачуване.

Слика 3 Пример озелењавања кровова и фасада [19]

3.2.3. Саобраћај

Обезбеђивање квалитетног, живахног и отвореног простора у коме ће се људи осећати срећније, шетањем, задржавањем и одмором подстицаће људе да се више друже на јавним местима. Тренутно, шетање је доминантна активност у центру града, али још увек постоје простори у центру града на којима доминира саобраћај, а могли би да буду идеални простори за пешаке. У мастер раду су детаљно приказана таква два простора: Трифковићев трг [20] и Улица Светозара Милетића.

Слика 4. Предлог трансформације Трифковићевог трга [20]

3.3.4. Атрактивност

Да би неки простор, односно место, функционисало добро и на радост корисника он мора бити сигуран, удобан, разноврстан и атрактиван. Такође, мора да буде препознатљив и забаван и да пружа могућност избора. Жива места стварају могућност за сусрете, игру на улици и уживање у посматрању пролазника [21].

У Новом Саду је последњих година у великој мери унапређен урбани мобилијар, али још увек постоји доста простора који су неискоришћени, неопремљени и несигурни, а којима пролази доста људи. У раду су приказани неки од таквих простора, а то су: Трг галерија [22], пролаз у центру града и дечије игралиште у центру града.

Слика 5. Предлог трансформације Трг галерија [22]

4. ЗАКЉУЧАК

Да би град био квалитетан важно је да буде "град по мери човека" што значи да све у граду буде прилагођено тако да се његови становници, а и они који га посећују осећају сигурним, срећним и здравијим. Такође, град мора да се бори да сачува своју културу и идентитет што директно утиче на његову одрживост. Очувању културног наслеђа највише ће допринети културне стазе и културни туризам, а унапређењу активности становника допринело би увођење фестивала. Унапређење зелене мреже у граду обезбедиће демократски приступ

природи и побољшање еколошких услова. Како су пешаци главна карактеристика града, њихов приоритет ће се обезбедити проширењем пешачке уличне мреже. Адаптирањем и оживљавањем напуштених објеката и простора створиће се услови за сусрете, игру и уживање.

Испуњавањем ових параметара и предлога значајно би се побољшао квалитет живота становника у граду, што би омогућило да се и Нови Сад нађе на листи најбољих градова живот.

5. ЛИТЕРАТУРА

- [1,16] др Дуња Демировић, *Уметност и градови*
- [2] Numbeo official website, <https://www.numbeo.com/>
- [3-6] Википедиа, слободна енциклопедија
- [7] https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_current.jsp
- [8] <https://www.luxlife.rs/putovanja/destinacije/bec-najbolji-grad-za-zivot>
- [9] <https://www.contiki.com/six-two/best-city-to-live-in/>
- [10] <https://relaxino.com/info/15-razloga-zasto-posjetitibec>
- [11] <https://www.independent.co.uk/travel/europe/vienna-best-place-live-why-expert-resident-guide-quality-living-mercator-survey-a8264606.html>
- [12,15] <https://budikengur.com/melburn>
- [13] <https://www.specproperty.com/why-melbourne-is-the-worlds-most-liveable-city-food-and-culture/>
- [14] Arts Victoria, *The Role of Arts and Culture in Liveability and Competitiveness* - Precis (June 2008)
- [17] Ауторско дело, *Мапа културне стазе*
- [18] Ауторско дело, *Просторни приказ фестивала*
- [19] Ауторско дело, *Просторни приказ озелењавања кровова и фасада*
- [20] Ауторско дело, *Просторни приказ уређења Трифковићевог трга*
- [21] Ауторско дело, *Просторни приказ уређења Трг галерија*

Кратка биографија:

Невенка Ђурић рођена је у Новом Саду 1993. год. Мастер рад на Факултету техничких наука из области Архитектура – Архитектонско и урбанистичко пројектовање одбранила је 2019. године